

Nr 254

Av herr **Wallmark**, *angående vilande grundlagsförslag om riksdagens krigsdelegation.*

År 1965 kompletterades vår beredskapslagstiftning — i avvaktan på en mera genomgripande reform på området — med grundlagsbestämmelser om en riksdagens krigsdelegation. Denna skall träda i riksdagens ställe, om riket kommer i krig och krigsförhållandena så påkallar. Beslut härom fattas i första hand av talmanskonferensen och i andra hand av Kungl. Maj:t. Delegationen består av femtio av riksdagen bland dess egna medlemmar utsedda ledamöter jämte lika många suppleanter.

Grundlagsföreskrifterna om krigsdelegationen kompletteras av bestämmelser i riksdagsstadgan om att delegationen redan under normala, fredliga förhållanden skall utse ett presidium på två eller flera personer med uppgift att förbereda delegationens verksamhet för det fall att denna skulle komma att överta riksdagens befogenheter.

Detta krigsdelegationens presidium har alltsedan sin tillkomst bestått av fem ledamöter som samtidigt varit medlemmar av talmanskonferensen, däribland de båda talmännen samt en vice talman. Denna ordning är säkerligen också ändamålsenlig. Det torde ur beredskapssynpunkt vara av den betydelse, att det i anslutning härtill föreskrives i grundlag vid övergång till enkammarriksdag, att dennas presidium skall ingå i krigsdelegationen — utan att dennas ledamotsantal därför ökas — och samtidigt skall utgöra delegationens presidium eller i varje fall skall ingå i detta med den komplettering delegationen kan finna påkallad.

Härvid förutsättes självfallet att de arbetsuppgifter som för närvarande ankommer på krigsdelegationens presidium skall förbli där. Reglerna här om är också ur beredskapssynpunkt av den betydelse att de bör ha sin plats i grundlag. Härtill kommer att regeringens medlemmar ej genom föreskrifter i riksdagsstadgan kan åläggas att i förekommande fall samråda med presidiet.

De nu berörda frågorna torde böra beaktas av grundlagberedningen vid den översyn av bestämmelserna om krigsdelegationen för vilken konstitutionsutskottet uttalade sig i sitt av riksdagen i denna del godkända utlåtande nr 20: 1968 (s. 45).

Uttalandet i fråga omfattar uttryckligen också de av utskottet med stöd av dess initiativrätt i samma utlåtande framlagda och av riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antagna förslagen till ändrad

lydelse av vissa delar av regeringsformens och riksdagsordningens bestämmelser om krigsdelegationen. Redan med hänsyn härtill bör riksdagen ej nu omedelbart ta slutlig ställning till förevarande grundlagsförslag utan det slutliga bedömandet av dessa — som är logiskt fristående från övriga vilande grundlagsförslag — såvitt möjligt först äga rum sedan grundlagberedningen slutfört sin granskning av förslagen.

Det finns desto större anledning till ett uppskov med det slutliga ställningstagandet till ifrågavarande grundlagsförslag som dessa oberoende av konstitutionsutskottets utlåtande i vissa hänseenden kan ge anledning till tvekan.

Enligt grundlagsförslagen skall krigsdelegationen kunna träda i riksdagens ställe redan vid »omedelbar krigsfara» förutsatt att statsministern och minst två tredjedelar av talmanskonferensens ledamöter är ense här om. Det är givetvis riktigt att stränga krav uppställs för att delegationen skall kunna överta riksdagens befogenheter utan att krig föreligger. Men det är därmed ej sagt, att det i förevarande fall är lämpligt med en kvorumregel som säger att minst två tredjedelar av konferensens totala antal ledamöter skall vara närvarande vid beslutet. Det hade ur krigsberedskapssynpunkt säkerligen varit bättre om man hade nöjt sig med ett något lägre antal närvarande medlemmar av konferensen men i stället skärpt kravet på kvalificerad majoritet bland dessa för besluts fattande.

Enligt samma grundlagsförslag skall vidare suppleantinstitutionen inom krigsdelegationen helt avskaffas; i stället får delegationen befogenhet att i händelse av behov komplettera sig själv. Men om delegationen i ett extremt krigsläge i ett enda sammanhang skulle slås ut eller tillfångatas, upphör regeln att fungera. Och då finns inga suppleanter att tillgå som kan träda till och utöva krigsdelegationens funktioner. Men den situationen skulle med till visshet gränsande sannolikhet ej behöva uppstå, om suppleantinstitutionen åtminstone subsidiärt bibehölls.

Det nu sagda torde — ehuru synpunkterna här ej närmare utvecklats på grund av ärendets ömtåliga natur — vara tillräckligt för att visa att riksdagen ej nu omedelbart bör ta slutlig ställning till förevarande vilande grundlagsförslag utan att detta såvitt möjligt först bör ske sedan grundlagberedningen slutfört sitt arbete på området.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

- 1) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa, att förevarande motion överlämnas till grundlagberedningen för beaktande vid dennas fortsatta arbete samt att Kungl. Maj:t för 1969 eller 1970 års riksdag framlägger det förslag till grundlagsändringar som därav kan föranledas; ävensom
- 2) att riksdagen — under förutsättning att proposition i ämnet ej hinner framläggas för 1969 års riksdag — i avvak-

tan härpå för sin del ville besluta att till 1970 års riksdag uppskjuta behandlingen av de av konstitutionsutskottet med stöd av dess initiativrätt i betänkandet nr 20: 1968 framlagda och av riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antagna förslagen till ändrad lydelse av 50 § andra stycket regeringsformen samt 73 § andra och tredje styckena riksdagsordningen.

Stockholm den 24 januari 1969

Gunnar Wallmark (m)
